

Innehållsförteckning

Upphovsrätt i Blackboard och videokonferens	1
Ägande och användningsvillkor i Blackboard	2
Vem äger kursmaterialet?	2
Konfidentiellt material och Blackboards gästfunktion	2
Ägande och användningsvillkor vid videokonferens	2
Vem äger sändningsmaterialet?	2
Nitus ansvar?	3
Tips, råd och rekommendationer från Learning Center	3
Kursmaterial i Blackboard	3
Föreläsningar vid telebild/videokonferens	3
Vem äger? Äger någon? Finns avtal?	3
Några konkreta frågeställningar	3
Finns ett avtal?	4
Finns en policy?	4
Verkshöjd?	4
Påverkande begrepp och företeelser	4
Innehållsdesign	4
Metadata	5
Standard	5
Stöd vid diskussioner kring/arbetet med upphovsrätt	5
Learning Centers webbsida	5
Legala handboken från Nätuniversitetet	6
Creative Commons (CC) - Licenssystem	6
Exempel på CC-licens	6
KUMMEL – ditt digitala planeringsverktyg	6
SNH	7
SVERD	7
Exempel - Samarbete mellan institutioner/lärosäten	8
Jämförelse av e-publicering och forskningsmaterial	8
Kontaktpersoner vid HiG:	9

Upphovsrätt i Blackboard och videokonferens

Du författar studiehandledningar och planerar din webbföreläsning. Dina webbföreläsningar som är gjorda i en telebildstudio för någon dag sedan och som ligger öppet via Nitus/CUL:s hemsida. Vad gäller för material/innehåll?

Akademisk utbildning är offentlig och ska utsättas för andra ögon och respons – vilket innebär att dela med sig. Ägandekänsla för kursmaterial är ett hinder för samarbete vilket kan bero på konkurrens mellan lärosäten. Tendenser finns även till ovilja att dela med sig inom lärosäten. Det blir allt viktigare med avtal mellan inblandade parter och att det finns en balans mellan kommersiell och akademisk hantering av kursmaterial.

Det här dokumentet tar upp legala frågor kring kursmaterial och annan information som produceras vid kurser i Blackboard och videokonferens. Frågeställningar, tips och råd om upphovsrätt och användningsvillkor ges och begrepp som innehållsdesign och metadata diskuteras.

Ägande och användningsvillkor i Blackboard

Vem äger kursmaterialet?

Frågan vem som äger kursmaterialet kan t.ex. komma upp vid konferenser, workshops, sessioner. Frågans relevans tilltar när allt mer kursmaterial läggs öppet på webben eller placeras i kurser i utbildningsplattformar, som t ex Blackboard (mer eller mindre bundet och otillgängligt).

I Blackboard kan du med rutiner för innehållsdesign lösa en del av problematiken kring ”ägandet” av kursmaterial i utbildningsplattformen.

Om alla kursmoduler, läroobjekt taggas med metadata via funktionen ”Describe” i Blackboard underlättas arbetet med legala frågor. Författare och ev medskapande personer av filer (t.ex. kursdokument, kursmoduler i Blackboard, PDF-, Word-filer, HTML-dokument, streaming media etc) skriver vem som skapade materialet, kort syftesbeskrivning och i vilket sammanhang kursmaterialet kan/skall användas och av vem, ev. Copy Right och restriktioner för användandet av material (fil/filerna/kursmodul).

Rubrikerna i Blackboard för metadata med standarden IMS är:

1. *General information,*
2. *Life Cycle Information,*
3. *Technical Information*
4. *Rights Management Information*

Manual för att använda funktionen :

http://www.hig.se/learningcenter/diverse/describe_bb.pdf

http://www.hig.se/learningcenter/diverse/describe_bb.ppt

Konfidentiellt material och Blackboards gästfunktion

Vilket material är konfidentiellt? Vad vill du skydda och för vem (ett både etiskt och juridiskt perspektiv)? Det gäller inte bara upphovsrätt utan även frågor kring ”vem” skall få tillgång till ett diskussionsforum etc. i en kurs. I Blackboard finns en enkel gästfunktion som du kan ställa in via *Control Panel > Settings*. Gäster/tillfälliga besökare kommer åt ditt kursmaterial – studiehandledning, schema, kursplan, kursupplägget, etc - men inte in i *Communication* eller *Tools* i kursen. Det innebär att du kan lotsa intresserade kollegor eller andra personer i din kurs, utan att ”lämna ut” studenterna och deras produktioner, övningar, diskussionsinlägg etc.

Ägande och användningsvillkor vid videokonferens

Vem äger sändningsmaterialet?

Det är föreläsaren som bestämmer om inspelning av videokonferenser ska göras, och om det ska göras digitalt via brygga eller i studion. Studenterna

kan aldrig kräva att en föreläsning spelas in, just på grund av den juridiska gråzon som finns gällande videokonferens.

När detta dokument skrivs är det tillåtet för lärare att visa böcker och bilder via telebildteknik/videokonferens. Men, videosnuttar/filmer bör ägas av föreläsaren eller ha köps för klassrumsvisning.

Nitus ansvar?

Det finns i nuläget inga avtal med Nitus/CUL gällande ägande och användande av föreläsningar. När Nitus/CUL ”streamar”, digitalt spelar in, en föreläsning tar de inget ansvar för materialet. Föreläsningen läggs upp på en ”öppen” hemsida (ingen inloggning) som alla med tillgång till Internet kan hitta.

De öppna webbföreläsningarna finns på: <http://www.vicom.se/> (Klicka på *Streaming*)

OBS! Det finns möjlighet att skydda föreläsningar genom att lösenordsskydda den enskilda kursen. För att ta reda på mer om möjligheter till ”skyddade” webbföreläsningar kontakta samordnare på bryggan på vicom@hudiksvall.se, alternativt söker du fram aktuella kontaktuppgifter på webbsidan.

Tips, råd och rekommendationer från Learning Center

Kursmaterial i Blackboard

För varje kurs på Blackboard eller studiehandledning med tillhörande kursmaterial (t ex med gästföreläsare) kan man upprätta ett skriftligt upphovsrättsavtal. Alternativt används funktionen i Blackboard för metadatamärka kursmaterialet.

Föreläsningar vid telebild/videokonferens

För allt kursmateriel som föreläsare producerar kan man upprätta skriftliga upphovsrättsavtal.

Upphovsrättsavtal respektive metamärkning innebär att kursledning, lärarlag, gästlärare, ämnesgrupp och institutionsledning vet hur detta kursmaterial skall och får användas och när det bör uppdateras, samt vem materialet tillhör, när det är författat och senast reviderat etc.

Vem äger? Äger någon? Finns avtal?

Några konkreta frågeställningar

Vi ställer några konkreta frågor om förekomsten av avtal och policy samt begreppet verkshöljd. Fundera vidare kring dessa frågor och vilken status de har i din organisation. Ta upp frågorna i ditt arbetslag, din institution eller kanske i ett samverkansprojekt med andra lärosäten.

Finns ett avtal?

Finns det ett avtal mellan producerande parter och t ex arbetsgivarpart så är det en fördel, därför att det då finns ett diskussionsunderlag för att vidare förfinna och precisera frågor kring upphovsrätt och villkor för användning. Det enklaste är att börja med avtal om vad som gäller vid uppdragskurser där det är mer tydligt vem som är kund/beställare och vem som är säljare/utförare. Låt avtalen innefatta såväl ideell som ekonomisk rätt

Finns en policy?

Frågan kring Intellectual Property och Copy Right är givetvis grunder för att upphovsrätt diskuteras och hanteras. Ofta har lärosäten ingen policy eller få avtal att luta sig emot, och därmed få praktiska erfarenheter, tips och råd eller alternativa lösningar på detta problem. Frågan får ses som ett ägaransvar för den/de som ”styr” lärosätet och kan givetvis lösas genom avtal mellan parterna/intressenterna.

Din institution, ämnesgrupp eller lärarlag kan komma överens om att ni har en policy om att upphovsrättskydda material. Märkning kan vara t.ex. enligt en överenskommen användning av licenssystemet Creative Commons (CC).

Verkshöjd?

Eftersom det ofta är flera aktörer/parter inblandade i produktionen av t ex multimedia, en film eller webbföreläsning, så måste det preciseras vad verkshöjd är just i denna produktion. Du har kanske som lärare ett handskrivet manus och vissa bilder. Upplägg av manus (storyboard) och digitalisering av bilder, komprimering av ljudet och hopsättning av bild och ljud i viss programvara (licenskostnad) samt utpublicering är kanske gjort av en IKT-pedagog eller IT-tekniker vid din institution. Då är mycket arbete gjort av andra och även det rent innehållsmässiga är förbättrat.

Samma sak gäller när du som lärare har lämnat över en del material till en gemensam studiehandledning, men både lärarassistenter, kanslistor och andra lärare kanske har samproducerat denna studiehandledning tillsammans med dig. Då är det svårt att hävda att just Du äger hela denna produktion, eller hur?

Påverkande begrepp och företeelser

Innehållsdesign

Innehållsdesign är viktigt för att reda ut både de legala och didaktiska frågeställningarna, för att fokusera på hur materialet skall användas (pedagogiskt/metodisk diskussion) och att det uppdateras (kvalitetssäkring).

I arbetet med innehållsdesign sysslar man bl a med utveckling av principer för utformning av innehåll för utbildningsändamål som är modulariserat (t ex kursdeltagarnas e-portföljer), flyttbart och anpassat till de olika internationella standarder som finns (IMS, SCORM etc).

Såväl systemuppbyggnad som innehåll är ofta knutet till en specifik plattform och en specifik typ av tillämpning och därmed bundet till t.ex. en viss webbplats eller en viss CD-ROM-produkt. För oss som använder Blackboard är det viktigt att kursmaterialet inte blir bundet till just denna utbildningsplattform. Blackboard hanterar senaste versionerna av både IMS, SCORM och filpaket till/från Microsoft LRN.

Detta innebär att allt material och hela kurser kan föras in och ut ur systemet. Med en utarbetad strategi för metadatommärkning och god praxis kring innehållsdesign kan organisationen ”serva” lärarna med kursmoduler. Därmed sparar lärarna in tid då de inte behöver skapa kursmaterial som kanske redan finns i (jmf. Kursmoduler i vetenskaplig metod etc) eller kan modifiera befintliga moduler och kombinera med annat kursmaterial. Värdet av bra kursmaterial lättillgängligt är en lång process och kräver att organisationen arbetar målinriktat och långsiktigt.

Läs mer om innehållsdesign och märkning av utbildningsinnehåll på:

<http://www.skeptron.uu.se/broad/dl/>

<http://www.skeptron.uu.se/broad/dl/mu.htm>

Metadata

Metadata handlar om ordning och reda, märkning av kursmaterialet (gjort när, av vem/vilka, för vilket syfte, äganderätt, villkor, användning, materialets livscykel etc). Metamärkning kan enkelt göras i Blackboard eller med CC.

Standard

Standard är förutsättning för att överföra olika material till och från olika utbildningsplattformar om det behövs.

IMS står för Instructional Management Systems. IMS-projektet är en global sammanslutning av akademiska, kommersiella och statliga organisationer som arbetar tillsammans, med syftet att definiera och skapa en Internetarkitektur för lärande. Projektet utarbetar standarden som släpps ut efter hand och görs tillgänglig på IMS-projektets hemsida. Läs mer om IMS: <http://www.imsglobal.org/>

Stöd vid diskussioner kring/arbetet med upphovsrätt

Learning Centers webbsida

Learning Centers webbsidor kan vara ett stöd för att planera, genomföra och utvärdera distanskurser. Här finns manualer, tips och många användbara och nyttiga länkar. <http://www.hig.se/learningcenter/>

Via *Erfarenhetsbank* > *Aktiviteter* på Learning Centers webbsida finner du även ”Copyright och PUL – en seminarieserie, fem tillfällen” – som ger en god vägledning kring upphovsrätt.

<http://www.hig.se/learningcenter/erfbank/aktivitet.html#sem>

Legala handboken från Nätuniversitetet

Legala handboken är en vägledning i rättstillämpning vid IT-baserad distansutbildning för lärare och studenter. Här finns bl a information, råd och tips samt en film om upphovsrätt: <http://www.legalahandboken.netuniversity.se/>

Creative Commons (CC) - Licenssystem

Creative Commons är ett enkelt licenssystem för upphovsrättskyddat material för att märka t ex kursmaterial eller hela läromoduler (gäller både text, bild och ljud etc). Läs mer på den svenska webbsidan <http://www.creativecommons.se> eller på den internationella webbsidan <http://www.creativecommons.org>.

- CC har enkla regler och enkel märkning av upphovsrättskyddat material.
- På ett enkelt sätt ger CC dig som upphovsman friheten att sätta ihop regler (välja licens) för hur ditt verk ska få användas av andra.

Exempel på CC-licens

Här visas ett exempel på information/märkning av ett worddokument och hur det kan se ut i dokumentet samt informationen på webbsidan.

Text:

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-DelaLika2.5 Sweden licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

Information på webbsidan:

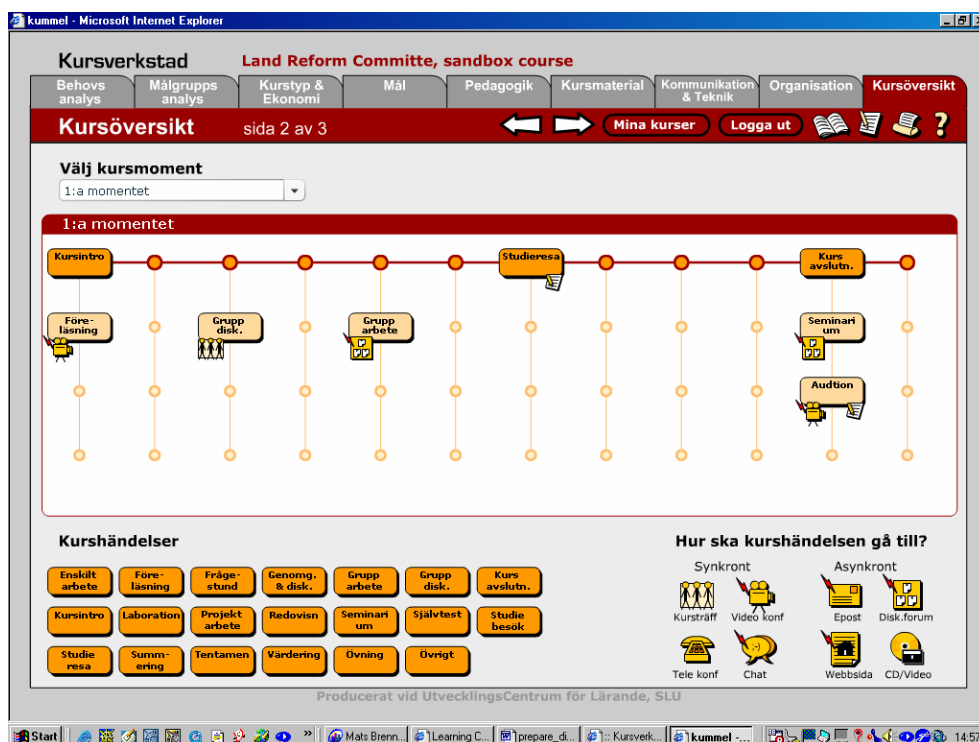

KUMMEL – ditt digitala planeringsverktyg

Kursverkstaden i KUMMEL är ett digitalt planeringsverktyg och resursbank för utveckling av nätbaserade kurser. KUMMEL finns på webben via: <http://kummel.nshu.se/>.

KUMMEL kan med fördel användas för att märka upp och planera användning och ägandet av kursmaterial t.ex. föreläsningar, när du deltar i produktionsamverkan. KUMMEL är ett bra verktyg även vid planering av campuskurser.

Du lägger in dig eller din kursarbetsgrupp som användare Kursverkstaden och loggar in. Där får du arbeta i digitala mallar med interaktivt stöd för att planera och lägga upp dina distanskurser.

Klicka på Kursverkstaden. Du kan snabbt orientera dig i funktionerna och hjälpverktygen via *Kursverkstaden på 5 minuter*

SNH

SNH, Samverkan för Nätbaserad Högskoleutbildning driver utvecklingsprojekt i samverkan. Ett av utvecklingsprojekten har som syfte att skapa tillgång till URs utbildningsprogram. Detta sker stegvis där olika upphovsrättsfrågor diskuteras samt olika lösningar testas.

<http://www.bth.se/snh/snh.nsf/>

SVERD

SVERD, Svenska Riksorganisationen för Distansutbildning ger information om distansutbildningar och bra kontaktadresser, råd och tips kring IT-stödd distansutbildning och nätbaserade kurser etc. <http://www.sverd.org>

Exempel - Samarbete mellan institutioner/lärosäten

Vem får pengarna för genomströmningen och vem äger kursmaterialet? Problem kan uppkomma vid samarbete mellan institutioner eller lärosäten kring en kurs. Ett exempel på tydlig samverkan och villkor för användning både av kursmaterial samt författarverktyg är *CompEduHPT* vid KTH.

”The goal of the platform is to transfer knowledge from more traditional media to the PC environment and allow for full use of multimedia and modern pedagogy in energy education. With CompEduHPT, students are assisted by interactive quizzes, animated simulations, virtual laboratory exercises, videos of real-life equipment, and much more.”

Läs mer om *CompEduHPT* på:

http://www.energy.kth.se/compedu/Compedu_home_asp/main/default.asp

Jämförelse av e-publicering och forskningsmaterial

En jämförelse av hur vi hanterar digitalt kursmaterial kan göras med hur vi på våra lärosäten har avtal kring användning och publicering till forskningsdatabaser, e-publicering av forskningsproduktion och uppsatser och användningsvillkor för e-böcker vid biblioteket.

Det mesta avgörs med tydliga avtal och licensvillkor mellan producent, distributör och användare. När det gäller forskningsmaterial har man inom lärosäten på senare tid uppmärksammat frågan att licenser för forskningsdatabaser är mycket kostsamma. Forskarna och bibliotekschefer menar dessutom att de ger bort sin forskning gratis till tidskriftsdatabaser för att sedan via dyra prenumerationer/licenser köpa tillbaka papers och rapporter via begränsad användning i databaserna på nätet.

Biblioteket på ett lärosäte äger inte materialet men har god tradition kring frågor hur man organiserar tillgången. Problemet just nu på biblioteksfronten är kring ”förvärvsbegreppet”, vad är ett förvärv i dessa tider? Hyperlänken ger ny intressant problematik att ta tag i!

Samma frågeställningar kring legal problematik (licensvillkor) gäller i princip för programvara du använder och köper. Det är bara i fallet Open Source (programvara med öppen källkod) där du fritt kan använda programmet och även modifiera dess funktionalitet etc.

Varför vi (lärosäten i Sverige är ändå myndigheter som juridisk form) så otydligt hanterar den legala frågan kring kursmaterial i våra kurser få föras vidare till de instanser som berörs av beslut och mandat i frågan. Men det finns goda möjligheter att redan nu praktiskt använda vissa funktioner t ex i Blackboard, för att underlätta och förtydliga vem som äger material och på vilka villkor det får användas etc.

Kontaktpersoner vid HiG:

Produktionsamverkan med andra lärosäten och policyfrågor - Bo Malmström, vicerektor distansutbildning, bmm@hig.se 64 88 43

Produktionsamverkan inom Högskolan i Gävle - Johanna Ridal, funktionsgruppsansvarig Learning Center, jrl@hig.se eller 64 89 10

Råd & tips kring avtalskrivande - Lena Moberg, bibliotekschef, lmg@hig.se eller 64 81 88.

Hjälp med metadatamärkning av kursmaterial i Blackboard – Mats Brenner, mbr@hig.se eller 64 82 18

Produktionsamverkan med företag gällande uppdragsutbildning - Anna Jansson, Kontaktorget, anna.jansson@hig.se eller 64 87 90 eller Mats Brenner, mbr@hig.se eller 64 82 18